

KONWOJE I DOPROWADZENIA

Szkolenie, statystyki oraz wydarzenia nadzwyczajne

kom. Przemysław Winnicki

Zakład Służby Prewencyjnej CSP

podkom. Wojciech Biedrzycki

Zakład Interwencji Policyjnych CSP

Analiza wydarzeń nadzwyczajnych podczas realizacji czynności dotyczących konwojowania i doprowadzania osób pozbawionych wolności wskazuje, że na przestrzeni ostatnich lat nastąpił ich znaczny wzrost. Ze względu na narastające trudności z realizacją tych zadań nastąpiła konieczność poprawienia jakości kształcenia oraz uświadomienia policjantów zagrożeń związanych z przedmiotową problematyką. Spowodowało to również konieczność poszukiwania nowych rozwiązań w celu przeciwdziałania wystąpieniu wydarzeń nadzwyczajnych.

Wprowadzenie

W Polsce działania ukierunkowane na usprawnienie oraz podnoszenie poziomu realizacji zadań związanych z omawianą tematyką na poziomie szkoleń zawodowych podstawowych oraz kursów specjalistycznych realizują szkoły policyjne. W celu zapobiegania wydarzeniom nadzwyczajnym podczas konwojowania oraz doprowadzania osób przeprowadzono ewaluację szkolenia policjantów, a nadrzędnym celem było przygotowanie funkcjonariuszy w taki sposób, aby zminimalizować ryzyko wystąpienia tego typu niepożądanych zdarzeń.

W niniejszym artykule autorzy podjęli się zadania przedstawienia sposobu kształcenia funkcjonariuszy na szkoleniu zawodowym podstawowym oraz kursie specjalistycznym w zakresie konwojów i doprowadzeń. Ponadto przedstawili statystyki wykonanych konwojów w 2022 r. oraz wskazali najczęściej występujące wydarzenia nadzwyczajne, z uwzględnieniem ich przyczyn. Autorzy są świadomi, że w przedmiotowym opracowaniu temat nie został w pełni wyczerpany, jednakże mają nadzieję, że nakreślą specyfikę tej odpowiedzialnej służby oraz zachęcą czytelnika do zgłębienia tematu.

Podstawy prawne dotyczące konwojowania i doprowadzania osób

Na wstępie, dla usystematyzowania przedstawianego opracowania, należy wskazać główne podstawy prawne dotyczące wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń osób. Warto zauważyć, że przedmiotową tematykę reguluje dość duża liczba aktów prawnych, co tylko potwierdza, że temat jest skomplikowany i w przyszłości należy obserwować dynamikę występowania wydarzeń nadzwyczajnych oraz na bieżąco podejmować działania, gdyby obecne rozwiązania okazały się nieskuteczne lub niewystarczające.

Akty prawne dotyczące konwojowania i doprowadzania osób:

- 1) ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 127, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, z późn. zm.);

KONWOJE I DOPROWADZENIA

- 4) ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2023 r. poz. 202, z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 6 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. poz. 1700, z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2123);
- 7) decyzja Ramowa Rady nr 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (Dz. U. UE L 190/1);
- 8) rozporządzenie MSWiA z 16 sierpnia 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu i zasad organizacji policji sądowej (Dz. U. Nr 155 poz. 1093);
- 9) rozporządzenie MSW z dnia 13 września 2012 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz. U. poz. 1102, z późn. zm.);
- 10) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2514, z późn. zm.);
- 11) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2023 r. poz. 1115);
- 12) zarządzenie nr 360 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2009 r. w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń (Dz. Urz. KGP z 2018 r. poz. 119, z późn. zm.).

Program nauczania na kursie podstawowym i specjalistycznym

Decyzją nr 376 Komendanta Głównego Policji z dnia 21 grudnia 2022 r.¹ został wprowadzony w życie nowy program szkolenia zawodowego podstawowego. Prowadzenie przedmiotowego szkolenia powierzono Wyższej Szkole Policji w Szczytnie, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, szkołom Policji w Katowicach, Pile i Słupsku oraz Ośrodkowi Szkolenia w Łodzi z siedzibą w Sieradzu.

Szkolenie przygotowuje policjantów do wykonywania zadań służbowych na poziomie podstawowym, dając im możliwość służby na stanowisku policjanta.

Podczas całego szkolenia słuchacze uczą się w sposób teoretyczny i praktyczny realizowania zadań przygotowujących ich do późniejszej służby w realnych warunkach. W przedmiotowym programie nauczania tematyka konwojowania oraz doprowadzania osób została oznaczona jednostką modułową 04 (JM04 – pełnienie służby w konwojach i podczas doprowadzeń oraz w policyjnych miejscach prawnej izolacji), w której zawarto także jednostkę szkolną oznaczoną numerem 01 (JS01), dotyczącą pełnienia służby konwojowej. Najważniejszymi zagadnieniami określonymi w przedmiotowej tematyce są: przygotowanie słuchaczy do pełnienia służby konwojowej, umiejętność sporządzania dokumentacji dotyczącej konwojów i doprowadzeń, charakteryzowanie zasad postępowania konwojentów w sądach, prokuraturach oraz zakładach leczniczych, wskazanie obowiązków dowódcy konwoju i konwojenta, omówienie postępowań w przypadku wy-

darzeń nadzwyczajnych oraz umiejętność zachowania się w sytuacjach utrudniających konwojowanie lub doprowadzenie. Czas poświęcony na powyższe zagadnienia obejmuje 11 godzin lekcyjnych i kończy się sprawdzeniem wiedzy w postaci testu osiągnięć².

Podczas tego krótkiego, ale bardzo intensywnego szkolenia, przeprowadzane są również ćwiczenia praktyczne. Na podstawie przygotowanych założeń słuchacze opracowują algorytmy postępowania policjantów w przypadkach zaistnienia określonych wydarzeń nadzwyczajnych w konwoju, a następnie przeprowadzają symulację doprowadzeń osób. Ponadto omawiają sposoby dokumentowania tych czynności, z uwzględnieniem obowiązujących podstaw prawnych oraz etycznych aspektów doprowadzania osób i respektowania praw i wolności człowieka³.

Natomiast w celu podniesienia poziomu kształcenia w tej tematyce oraz wykwalifikowania policjantów w 2015 r. podjęto inicjatywę zorganizowania kursu specjalistycznego dla policjantów wykonujących czynności związane z konwojowaniem i doprowadzeniem osób. Zespół powołany 15 stycznia 2020 r. opracował projekt programu nauczania na kursie specjalistycznym, który ostatecznie został wprowadzony do realizacji decyzją nr 155 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 czerwca 2020 r. w sprawie kursu specjalistycznego dla policjantów wykonujących czynności związane z konwojowaniem i doprowadzaniem osób oraz konwojowaniem i ochroną materiałów poczty specjalnej⁴.

Kurs ten ma na celu podniesienie poziomu wiedzy i nabyte przez policjantów umiejętności z zakresu konwojowania i doprowadzania osób oraz konwojowania i ochrony materiałów poczty specjalnej. Na kurs kierowani są policjanci, którzy pełnią służbę w komórkach konwojowych jednostek organizacyjnych Policji lub wykonują czynności związane z konwojowaniem i ochroną materiałów poczty specjalnej. W ramach realizowanych tematów omawiane są zagadnienia dotyczące prawnych i praktycznych aspektów realizacji konwojów i doprowadzeń osób oraz konwojowania i ochrony poczty specjalnej, psychologicznych aspektów konwojowania i doprowadzania osób oraz konwojowania i ochrony poczty specjalnej, taktycznych i technicznych aspektów wykonywania konwojów i doprowadzeń osób oraz konwojowania i ochrony poczty specjalnej. Kurs trwa 10 dni szkoleniowych. Na całkowity wymiar czasu trwania kursu składa się 80 godzin dydaktycznych, kurs kończy się egzaminem. Warunkiem przystąpienia słuchacza do egzaminu jest uzyskanie wszystkich zaliczeń programowych⁵.

Statystyki dotyczące konwojowania

W celu zobrazowania istotności omawianej problematyki w dalszej części artykułu przedstawiono dane statystyczne opracowane przez Wydział Konwojowy Biura Prewencji Komendy Głównej Policji na podstawie zatwierdzonych zestawień sprawozdawczych wygenerowanych z SESPoL za rok 2022.

W 2022 r. Policja zrealizowała 126 739 konwojów, podczas których przekonwojowała na polecenie uprawnionych organów 170 066 osób. Do tych czynności skierowano

na zasadzie wielokrotności 242 485 policjantów, którzy łącznie przepracowali 1 451 401 godzin i przejechali 11 976 412 kilometrów.

Policja wykonuje czynności na podstawie poleceń w ramach art. 14 ust. 2 ustawy o Policji, tj. *Policja wykonuje również czynności na polecenie sądu, prokuratora*. Liczba konwojów wykonanych w 2022 r. kształtuje się następująco:

- 1) na podstawie poleceń sądów:
 - osób dorosłych – 118 067,
 - osób nieletnich – 2716;
- 2) na podstawie poleceń prokuratur:
 - osób dorosłych – 49 249,
 - osób nieletnich – 34.

W analizowanym roku funkcjonariusze pełniący służbę w komórkach konwojowych oraz policji sądowej przekonwojowali 167 154 osoby. Do wykonania tych zadań na zasadzie wielokrotności skierowano 234 117 policjantów. Natomiast z komórek innych niż konwojowe czy policji sądowej skierowano na zasadzie wielokrotności 8368 policjantów, którzy łącznie przekonwojowali 2912 osób.

Warto dodać, że spośród 27 570 niewykonanych w roku 2022 zarządzeń tylko w 134 przypadkach ich niezrealizowanie było zależne od Policji, co stanowi jedynie 0,48%⁶.

Wypadki nadzwyczajne

Z analiz wypadków nadzwyczajnych, o których informacje przesłano do Biura Prewencji KGP, wynika, że łączna suma odnotowanych wypadków w roku 2022 wyniosła 273.

Poszczególne ich kategorie przedstawiają się następująco:

- 1) ucieczki – 231;
- 2) śmierć osoby – 29;
- 3) zamach na życie lub zdrowie – 7;
- 4) usiłowanie samobójstwa – 4;
- 5) usiłowanie uwolnienia osoby – 1;
- 6) usiłowanie zabójstwa – 1.

Oceniając natomiast przyczyny wypadków nadzwyczajnych, na podstawie meldunków i analiz przesłanych do Biura Prewencji KGP, należy stwierdzić, że najczęściej są to:

- 1) niestosowanie wobec osób pozbawionych wolności wzmoczonych środków ostrożności;
- 2) brak prawidłowej, samodzielnej oceny sytuacji;
- 3) pozostawienie osoby doprowadzonej lub konwojowanej bez należytego nadzoru;
- 4) odstępowanie od stosowania środka przymusu bezpośredniego mimo istniejących ku temu podstaw;
- 5) stosowanie jednakowego schematu postępowania podczas doprowadzenia lub konwojowania osób, lecz nieadekwatnego do zaistniałej sytuacji – rutyna;
- 6) brak zaangażowania w realizację zadania oraz bagatelizowanie spoczywających na policjantach obowiązków wynikających z realizacji zadań związanych z ochroną osób doprowadzonych lub konwojowanych;
- 7) odstąpienie od sprawdzenia lub pobieżne sprawdzenie osoby konwojowanej lub doprowadzanej pod kątem posiadania przez nią przedmiotów mogących stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia przed rozpoczęciem konwoju lub doprowadzenia;

8) brak doświadczenia i profesjonalnego przygotowania policjantów kierowanych do wykonywania doprowadzeń lub konwoju osób⁷.

Podsumowując wydarzenia nadzwyczajne zaistniałe podczas realizacji konwojów i doprowadzeń w 2022 r., należy stwierdzić, iż konieczne jest podejmowanie działań zmierzających do poprawy jakości przedmiotowych czynności, a w szczególności powinny być one objęte właściwym nadzorem służbowym. Dotyczy to zarówno bieżącego zapoznawania policjantów z treścią zarządzenia 360 KGP, jak i z przekazywaniem policjantom informacji dotyczących wybranych wypadków nadzwyczajnych, zaistniałych w poszczególnych garnizonach podczas realizacji konwojów i doprowadzeń osób.

Reasumując, należy podkreślić, że wszystkie opisane statystyki świadczą o tym, iż realizacja czynności związanych z konwojowaniem i doprowadzaniem osób jest niezwykle istotna w realizacji ogólnych zadań Policji oraz właściwym funkcjonowaniu formacji. Jednocześnie trzeba stwierdzić, że wiedza i umiejętności w obszarze konwojowania i doprowadzania osób nabyte przez słuchaczy podczas szkolenia podstawowego, a także w trakcie kursu specjalistycznego są niezbędne, a wręcz mają elementarne znaczenie dla właściwego wykonywania przedmiotowych czynności. Jednakże trzeba mieć na uwadze, że w ciągu dalszej służby wszyscy funkcjonariusze powinni systematycznie i na bieżąco doskonalić swoje umiejętności w tym zakresie.

¹ Decyzja nr 376 Komendanta Głównego Policji z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego (Dz. Urz. KGP poz. 238).

² Tamże.

³ Tamże.

⁴ Dz. Urz. KGP poz. 26.

⁵ Decyzja nr 155 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 czerwca 2020 r. w sprawie kursu specjalistycznego dla policjantów wykonujących czynności związane z konwojowaniem i doprowadzaniem osób oraz konwojowaniem i ochroną materiałów poczty specjalnej.

⁶ Informacja roczna KGP dotycząca stanu realizacji przez Policję w 2022 r. konwojów i doprowadzeń osób na polecenie uprawnionych organów.

⁷ Tamże.

Summary

Convoys and bringing a person. Training, statistics and extraordinary events

In this article the authors undertook the task of presenting the method of educating police officers during the basic vocational training and in-service training in the scope of convoys and bringing a person. Moreover, they presented the statistics of executed convoys in 2022 as well as pointed out the most common extraordinary events with their causes. The authors are aware that the topic has not been fully exhausted in the study, however they hope to outline the character of this responsible service and to encourage the reader to explore the issue.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś